

Lo jòc de la cabra

Max Roqueta

1974

RESUMIT

Un acte, quatre scènas, tres personatges (L'ÒME, LA FEMNA, L'ERMITAN).

Se debana lo jòc dins una cosina de vilatge... Al còr de l'estiu. Lo temps n'es mitic. Variacion sus la dicha : « me faràs venir cabra » : l'òme e la femna, jos l'agach amusat de l'ermitan, s'adònan al jòc esmòugant de la metamorfòsi e de la comunicacion impossibla.

(M.H.BONAFE - in « Auteurs en Scène » N° 16 Déc.96)

PERSONATGES

L'òme

Le femna

L'ermitan

NÒTAS DE LA DEBUTA DEL MANUSCRICH

Lo jòc se passa dins una cosina de vilatge amb una fenèstra dobèrta sus una placeta ombrejada de platanas e, benlèu, mas seca, una font al mitan. Al plen de l'estiu. Lo temps n'es mitic.

Scèna 1

[Quand la cortina s'enuaça, l'òme e la femna son al bèl mitan, a se sarrar fèrme, boca sus boca ; una man de l'òme, dins l'esquina de la femna, ten una tavèla. Se destacan. La femna repren alen, e, coma abestida, daissa partir, dins un alen :]

LA FEMNA : Cresi que me faràs venir cabra...

L'ÒME : De qué dises ?...

LA FEMNA : Per pas res, per una paraula que desplaci, per

una sauça qu'a pres lo fum, per un pan virat d'esquina, siás a me cridar, a me bacelar, a m'amalugar ; puèi, sens saupre mai per de qué, me sarras las còstas a me levar l'alèn, me prenes la boca a me faire sagnar. I compreni pas res.

L'ÒME : I a pas res a comprene. Lo maridatge, es pas coma a l'escòla, ont te fan cantar qu'amb un fan dos, [nimai coma a l'espigariá, ont cinc e cinc fan vint]. Aquí, òc, i a quicòm qu'es de bon comprene, de tot biaís ; lo comprene e l'encapar, te lo redire, lo matin abans lo pater e lo vèspre abans de bufar la candèla e a miègjorn, e lo ser, abans manjar, [plan melhor que lo benedicite o la pregària, quicòm que te siá dins la tèsta coma un peis lusent dins l'aiga, coma lo solelh dins lo jorn e la luna dins l'escur,] quicòm qu'es la paraula mai nauta que siague tombada de boca d'òme dempuèi qu'Adam volguèt escotar sa femna, qu'ela escotava tròp las sèrps...

LA FEMNA : La finiràs per dire, aquela paraula ?

L'ÒME : La dirai per la pas tornar dire.

LA FEMNA : T'escoti.

L'ÒME : Aquí l'as : « Femna muda es pas jamai batuda ».

LA FEMNA : Tant de paraulas per me presicar lo silenci ...

L'ÒME : Avisa, pichòta : lo te torni dire per i pas tornar : « Femna muda es pas jamai batuda ». E se ne vòls mai, farai bon pes :

« Un òme es pas digne de l'èstre

Que de sa femna non es mèstre ».

LA FEMNA : Sabi pas se serai jamai muda, mai te pòdi afortir que siái pas sorda.

L'ÒME : Siás pas sorda ! Siás pas sorda !... E ieu, nimai siái pas manquet.

LA FEMNA : Tanben, me disiái...

L'ÒME : E de qué disiás ?

LA FEMNA : Disiái pas res.

L'ÒME : Nani !

LA FEMNA : De qué, « Nani » ?

L'ÒME : Disi « Nani »...

LA FEMNA : E ieu... Avèm lo mal de las doas cabras que s'encontrèron sul pont estrech... (s'arrèsta.)

L'ÒME : E ben ?...

LA FEMNA : I son encara.

L'ÒME : (Se rebauça.) Es un mal que se pòt garir.

LA FEMNA : Monsur es vengut mètte ?

L'ÒME : La dòna vòl tastar de bona tisana de gavèl ?

LA FEMNA : As dich « Nani », ieu tanben...

L'ÒME : Perdequé, « Nani » ?...

LA FEMNA : Tu, perdequé, « Nani » ?

L'ÒME : O vas saupre. (Bastonada - crits e plors. Puèi, l'òme sortís tot cridant) Aquí te quiti ! (La femna demòra agromelida al sòl, a secar sos uòlhs amb son mocador. S'ausís un pic a la pòrta. La femna s'eissuga lo uòlhs, doçament va a la pòrta e dobrís. Dintra l'ermitan.)

Scèna 2

L'ERMITAN : [Cresiái que çai i aviái pas degun. L'òme es pas aici ?

LA FEMNA : Lo mancatz de pas gaire. Es anat cambiar la cabra dins l'ermàs de Combescura.

L'ERMITAN : Passavi. Lo voliái veire.] Mas, de qué as ? As los uòlhs cofles... as plorat ?

LA FEMNA : Aquò's pas res, monsur l'ermitan, aquò es... aquò's las cebas...

L'ERMITAN : Pelavas de cebas ? ... Ont las as ?

LA FEMNA : Las cebas... Las cebas... Las ai escampadas...

L'ERMITAN : Son pas bonas ?

LA FEMNA : ... Avián lo vèrm.

L'ERMITAN : Deu èstre lo vèrm bramaire. (Un temps.) Tu, as plorat ; e as pas jamai pelat de cebas. Es una messorga. La te caldrà dire en confèssa. De qué as ?

LA FEMNA : Ieu ?... Pas res.

L'ERMITAN : Es un « pas res » que t'escòi a las parpèlas. N'ai conosciut mai d'un, d'aqueles « pas res », que fan mai de mal qu'un « quicòm ». Anem, parla. Siái ermitan. Ai lo drech de te confessar. Lo que parla se solatja. Es coma de plorar o de cantar. Los vièlhs disián « Qual canta son mal, encanta ». E puèi, se i a remèdi, amb l'ajuda de Sant Antòni, saique lo trobarem. (La femna ditz pas res.) Vos sètz carpinhats ? (Muditge de la femna.) [M'o pòdes dire ; anarà pas mai luònh. Un ermitan es coma un potz ; es escur coma una nuòch sens luna,

e rend pas jamai res, ni pèiras, ni paraulas... Nimai los sòus, mas aquò's los esperits fòrts qu'o dison.] T'a benlèu bacelat ?

(*La femna plora e fa signe de òc.*) Anem, anem, a pas fach que lo signe...

LA FEMNA : Amb el, lo signe val lo còp.

L'ERMITAN : A fach lo semblant.

100 LA FEMNA : Lo volètz veire, lo semblant ? ... (*Auça la gonèla e descobrís sos botelhs.*) Aquí l'avètz, lo semblant. Es un semblant que sembla pas d'èstre un semblant, es un semblant que sembla...

L'ERMITAN : Es vertat... Es vertat.

105 LA FEMNA : Aquò's pas tot. E aici... (*Fa veire sas cudissas.*) Aici, marca pas, lo semblant ?

L'ERMITAN : Mon dieu ! Sant Antòni ! Me daissetz pas demesir !

LA FEMNA : E encara, Sénher Ermitan, tot çò qu'avètz vist, es pas que de semblant, coma disètz. I a mai qu'aquò. (*Fa córrer son espatleta e destapa largament son espatla.*) Es aquí que m'escòli lo mai. Sabi pas se marca, mas espiaatz aquí davant. (*Fa badar lo corsatge e doçament sa man davala sus lo sen.*) Es aquí que lo semblant sembla lo mai marcat. De

115 qué ne disètz, Sénher Ermitan ? Vos o cal veire per o creire.

L'ERMITAN (*que se vira.*) : Fuòc d'infèrn ! Mon Dieu !... Mon Dieu ! ... « Ont i a de cans, i a de nièras ; ont i a de pan, i a de furas ; ont i a la femna, i a lo diable. »

LA FEMNA : De qué disètz ? Aquò's una pregària per ieu ?

120 L'ERMITAN : Es una pregària... una pregària qu'ai delembrat de dire de matin.

LA FEMNA : La disètz per ieu ?

L'ERMITAN : Puslèu per ieu, Dieu garde !

LA FEMNA : N'avètz pas de besonh, vos, un ermitan.

125 L'ERMITAN : O que si ! Que si ! Que si !

LA FEMNA : Cresiái qu'un capelan èra segur d'anar dins lo cèl amb los àngels.

L'ERMITAN : Lo Sénher Dieu a tot previst : nos a pas jamai assegurats de res. Lo vinhairon, s'èra segur de sa recòrda,

130 anariá pas jamai fotjar, podar, descaucelar, nimai dessagatar. Se n'èrem tant segurs, nosautres, los capelans emai los ermi-

tans, benlèu que lo diable auríà bèl jòc e lo trabalh nòstre lo fariam mal.

LA FEMNA : Un trabalh d'ermitan es pas un trabalh ordinar.

135 L'ERMITAN : O que non ! Que non ! Que non ! Me n'avisi, cada jorn que Dieu fa... Es pas lo tot, mas parlèvem de ton òme. Dises donc que te pica.

LA FEMNA (*Fa córrer las espatletas.*) : Lo volètz tornar veire, a bèls uòlhs vesents ?...

140 L'ERMITAN : O Senhor !... Una ceba, un crostet de pan, ton solelh sus la plana, e lo vent que parla de tu dins las brancas !... O Senhor ! Apara-me de la temptacion. (*Un temps.*) Basta. Quicòm encara : se te pica, es que li fas quicòm.

145 LA FEMNA : Nani, monsur, li ai pas res fach.

L'ERMITAN : Pas res faire pòt èstre faire quicòm.

LA FEMNA : ... e faire quicòm, aquò's pas res faire. Aquò's clar.

L'ERMITAN : Quand se torna de fotjar e qu'a talent coma un lop, li as pas alestit son recapte, cresi pasmens qu'aquò es li faire quicòm, e sens li bailar rason, es benlèu de bon comprene que fague dançar la tavèla.

150 LA FEMNA : A pas jamai mancat de res sus la taula. Me n'avisat tres jorns passat la nòça :

155 « Rostit, bolit, sièis tassar, o te caci ! ».

L'ERMITAN : Aquò's pas terriblament galant, mas enfin, es quicòm de pro clar.

LA FEMNA : Vesètz ben.

L'ERMITAN : E sos vestits ?

160 LA FEMNA : I manca pas un boton. Sas cauças son totjorn plan estiradas. Las meti cada vèspre jos lo matalàs. M'avètz comprés...

L'ERMITAN : Aquò's un bon biais per estirar las cauças.

LA FEMNA : Sas grolas son coma nòvas : lo cat s'i miralha dedins. E sas camisas son tan blancas, qu'al solelh, lo dimenge, quand sortís de la messa, me fan guinchar.

L'ERMITAN : I a benlèu quicòm de mai...

165 LA FEMNA : E de qué ?

L'ERMITAN : Quicòm mai... ont, de li pas res faire, es coma

de li faire escòrna.

170 LA FEMNA : Terré ! Se me lo volètz ensenhar, serètz ben onèst !

L'ERMITAN : Cresi puslèu que seriá malonèst... per un ermitan.

LA FEMNA : Sabi pas çò que disètz...

175 L'ERMITAN (*Après un temps.*) : ...Enfin, devinha !

LA FEMNA : A ! Jogam a « Qual es aquò... » « Qual es aquò qu'a pas ni carn, ni òsses - e travèrsa totes los bòsques ? ».

L'ERMITAN : Me faràs desaparlar...

LA FEMNA : ... E de qué es donc, Sénher ermitan, aquela

180 causa, que de la pas faire, es li faire escòrna ?

L'ERMITAN : Coma te dire ?.. Enfin... çò que fasètz quand estiratz las cauças...

LA FEMNA : Es d'aquò d'aquí que volètz parlar, monsur l'ermitan ! E ben lo podètz dire pertot e totjorn : mon òme, cal ben que lo mond ne foguèsson assabentats : mon òme, i ai totjorn fach son drech, e puslèu tres còps qu'un...

185 L'ERMITAN : Dieu vos benesigue !

LA FEMNA : E mai a vos, sénher ermitan.

L'ERMITAN : [Mos meritis son pas parièrs. Parlam de vos.]

190 E quand te pica, de qué dises, tu ?

LA FEMNA : ... [De qué volètz dire ? ... M'apari coma pòdi... N'ai los braces picassats de totes las colors (*se rebaucha.*)

L'ERMITAN : Coma faire ?... Sant Esperit... Me mandetz pas vòstra colomba, saupriái pas de qué ne faire ; mas puslèu quicòm coma una inspiracion... (*un temps.*)... Quand te pica, li tròbas pas res a dire... li fas pas vergonha ?

LA FEMNA : N'ai ben pro de m'aparar coma pòdi, e puèi,] contra la bròca, de qué volètz dire ?

200 L'ERMITAN : [Li mostrar qu'es pas ben... Que lo Bon Dieu lo vei... E que fa plorar son àngel.

LA FEMNA : Me fa plorar a ieu, e aquò li fa pas res ; jutjatz l'àngel... Pòt ben bramar...

L'ERMITAN : Li podriás dire qu'a la fin t'amalugarà...

205 LA FEMNA : De vent !

L'ERMITAN : Que te n'anaràs !

LA FEMNA : Ont volètz qu'ane ? ... E puèi, seriatz vos, lo

tot primièr, a me venir quèrre, per m'i faire tornar... (*Auça las espatlas.*)] ... Si... De còps que i a, li disi : « Me faràs venir cabra... » [Es totjorn pas amb aquò qu'arrestarai la bròca.]

L'ERMITAN : Es vertat qu'aquò's maniera... « Me faràs venir cabra... » (*Demòra un moment pensatiu*) Sant Antòni, vos qu'o fasètz tot trobar, auret una candèla, de las gròssas, coma lo ponhet... paraula d'ermitan, de vèspre, sens esperar...

LA FEMNA : A !... E cresètz qu'una candèla li levarà la tissa de m'espolsar ?...

L'ERMITAN : Nani ma filha, es pas la candèla... Serà tu...

LA FEMNA : Ieu ?

L'ERMITAN : Tu.

LA FEMNA : Saique vos volètz trufar de ieu ?...

L'ERMITAN : Nani ma filha ; Sant Antòni e lo Sant Esperit acampats m'an esclairat, m'an mandat la lenga de fuòc...

LA FEMNA : La... la lenga de fuòc ?...

L'ERMITAN : Òc, la cabra...

LA FEMNA : La... la cabra ? Paure òme ! Deu èstre lo caumanhàs. Vos volètz pas assetar ? Volètz pas un veirat d'aiga fresca ? ... Vos podriái expandir sus la tèsta un mocador banhat...

L'ERMITAN : Mèèè ! ...Mèèè ! ... Mèèè ! ...

LA FEMNA : Es baug ! Ai, mon Dieu ! Nòstre ermitan es vengut baug !

L'ERMITAN : E nani, cogorla ! Mas siái segur que l'idèa es de las bonas...Mèèè !... Mèèè !... Mèèè !...

LA FEMNA : Secors ! Ma maire !

L'ERMITAN : Cala-te, Bon Dieu ! Escota ! Aquí coma faràs : ne vòls finir, amb la tavèla ?

LA FEMNA (*Que se crosa.*) : Òc, Sénher l'ermitan.

L'ERMITAN : Va plan. Escota. Li dises, quand tusta, que te farà venir cabra. Mas li fa pas res. Mas s'un jorn s'avisarà que siás vertadièrament venguda cabra, serà quicòm mai. Te cal faire la cabra.

LA FEMNA : Coma ?

L'ERMITAN : De qué que te digue, de qué que te fague, as pas qu'a li respondre : « Mèèè ! ...Mèèè !... Mèèè ! »

245 LA FEMNA : Pas mai qu'aquò ?

L'ERMITAN : Pas mai. Solament, te cal téner de longa, e te retèner de parlar coma un crestian, e mai que te digue...

LA FEMNA : ... Que me digue ?...

L'ERMITAN : ...E que te fague...

250 LA FEMNA : ... Que me fague ?...

L'ERMITAN : ... Qu'ensaje de te faire estirar las caucas ! ... Santa Verge !...

LA FEMNA : De qué me demandatz ?...

L'ERMITAN : Te cal causir : ges d'amor, ges de tavèla ; o ben : un pauc d'amor e fòrça tavèla.

255 LA FEMNA : ... E se ges d'amor baila fòrça tavèla...

L'ERMITAN : Es affaire de temps. Te cal téner lo primièr jorn.

M'estonariái fòrça qu'aquò trespasse lo temps d'una nuòch. E puèi, lo temps fa pas res a l'affaire.

260 LA FEMNA : Se vei ben qu'aquò's pas vos que prenètz la fretada.

L'ERMITAN : Òm pòt pas tot aver.

LA FEMNA : E cresètz qu'es pertot parièr ?

L'ERMITAN : De qué, ma filha ?

265 LA FEMNA : Que los òmes qu'aiman plan sa femna an totjorn la tavèla darrèr la pòrta ?

L'ERMITAN : Es una costuma que se pèrd.

LA FEMNA : Semblatz lo plànher...

(*S'ausís defòra la votz de l'òme qu'arriba e que canta sus un aire sautarèl*)

270 L'ÒME (*defòra.*) : « L'amotlaire sap pas faire lo mestier de cordonièr. La lusena li fa pena lo linhòu li fa paur... »

LA FEMNA : ... Mon òme, Sénher Dieu !... Es aquí qu'arriba... Prenètz per detràs... Sortiretz per l'òrt...

275 L'ERMITAN : Adieu-siatz, cabreta. Coma que s'entorne, desmembres pas : « Mèèè !... Mèèè !... » (*L'ermitan sortís*).

Scèna 3

280 L'ÒME : Me sentissi mai que plan dins ma pèl. Ai lo botelh tibat coma un arquet. Lo solelh s'es levat per ieu. L'aire es fresc coma cal, per que siái urós. E siái aimat. E siái crenat. [Sabi pas se sus las nívols i a quauque dieu. Mas sabi, ara, a

de qué pòt semblar. A ieu, tot lis. Mèstre per tot. De naut en bas. Servit. Onorat. Aimat. Cranhit. Cranhit per de qu'a sauput castigar. De tant qu'aima sas creaturas. Per de qu'es el que las noirís, que las vestís ; qu'i baila lo jorn amb lo solelh e la nuòch amb la luna, l'aiga al riu, lo vin dins la bota, lo legum dins l'òrt, lo peis dins l'aiga, e la lèbre a l'ast. El, lo paire, lo dieu, lo mèstre. Que las sap mantèner al camin drech. (*Un temps meditatiu.*) Ai ! Quand i sòmi !... Que pòt aver d'òmes atalats a la breçòla, a cantar de nenas... :

« Nena, Nena, petiton

La mamà es al canton

Que fa cuire lo cocon

Lo cocon se crèba (se crèèèba)

Lo babòt renèga (renèèèga) !

Sembla pas de bon. E los que fan lo cafè... M'an dich que n'avián, lo matin, que venon porgir al lièch lo cafeton a sa femna !... Sens parlar d'aqueles qu'escobilhan l'ostal, qu'escutlan lo topin, mocan lo dròlle, emai li estreman lo panèl ! E m'an dich, tanben, m'an dich (*ritz a se desmaissar*)... m'an dich (*jòc parièr*)... m'an dich (*id.*)... n'ai los uòlhs enaigats de tant que risi !... que se'n sap, qu'amb d'agulhas e de lana, fan de brassièras !... Es egal... Cal que i aja al mond fòrça sot-bogres. Quand s'agís pas que d'aver, darrèr la pòrta, una tavèla, de qué ?... Una taveleta, una bròca, una traça de broqueta, un gavèl menut, un gavelòt. N'i auriái per rire. O puslèu per bramar. Es pas de besonh d'èstre saberut, letrut, amb de veires davant los uòlhs, espesses coma de ròdas de carreta. Es pas de besonh d'èstre diplomate, nimai alquimista, nimai de conéisser las leis coma un notari, nimai las potingas coma un mercant de mòrt subita : ...una tavèla, vos disi, una taveleta de patin-patan-pas-res, un quicòm de tot escàs mai espés que lo det gròs... Quicòm de mut, que se vei pas, rescondut darrèr la pòrta, e que pòt esperar una ora coma mil ans, sens bolegar d'un pel, sens mai de bruch que ne fa una pèira al fons de la mar. Quicòm de dur, de lis, e que sèrva en son bois sarrat tota la fòrça de l'ivèrn sus lo Larzac, quand lo vent fòl tavaneja la plana del temple, descabestrat e trasent als uòlhs de las estèlas de ponhats de nèu e de granissa... Tot aquò sarrat coma un ponh dins la lenha, sens decas, del bois dur. La tavèla, lo poder

del Rei, lo signe del Dieu !]

Siái urós, macarèl ! Coma lo siái pas jamai estat. [Fa bon s'estirar quand tot lagui es levat, e que tota causa vira doçament coma cal, coma un parelh de muòlhs, sus l'airal, quand caucan l'òrdi. Qu'òm es segur que tot es previst : lo vin al fresc, lo pelardon sus una fenèstra entre tres fuòlhs de ram banhats d'òli, amb pro de pebre. Que lo topin fa son bolh ; e que... que lo lièch es fach de fresc e que badas tot esperant la fin del jorn e... lo començament de la nuòch.]

(Se va plantar davant sa femna qu'es demorada muda)

E tu tanben, siás urosa. Urosa e muda de bonur. Davant ton dieu, lo viston de tons uòlhs, ton aucelon, ta cardonilha. [O ! Te coneissi : o diràs pas. Aquò te fariá mal d'o sortir de la boca. Qu'as paur qu'aquò se sàpia. Que lo vent ne rabale lo secrèt endacòm mai. Que d'autres femnas, de filhas totescàs maduras vengan te lo tirassar de ton biais, ton viston de tos uòlhs, ta cardonilha, ton bèl dieu ! (La femna ditz pas res.) Muda, muda, muda, muda ?... Polit grelh, bèla aubilha, tot aquò's mieu ! Pas que mieu ! Solament mieu ! Siái lo solelh que siás ma luna, ma bèla luna d'argent viu... Ai ! Lo bonur me fa desaparlar... (Un temps.) E tu, per un còp, lo primièr de la vida, siás aquí muda coma un peis. Èèèè ! Mèfi ! La femna que se cala, aquò's coma lo can que non japa : finís que t'arrapa als botelhs. Anem. Amb tot aquò, bèla finida :]

un poton, un bon poton [sus las bocas, un poton a te levar l'alèn, un d'aqueles que sarran las còstas e que te fan la nuòch en plen miègjorn... Un po-to-net, un po-to-net e metrem de bonur la clau dins la sarralha. Nautres dedins, plan embarrats, e daissa plòure ! (Un temps.) Un poton, ai dich, un poton ?]

... (La femna finís qu'auça doçament la tèsta, longtemps sens res dire ni bolegar. Puèi :)

LA FEMNA : As pas set ?

L'ÒME : Si fet, si fet. Mas i a temps per tot. Ne sèm al poton. Ai dich. Aquí. (Se pausa lo det sus las bocas.)

LA FEMNA : Aital, siás un dieu ?...

L'ÒME : Emai que me sembla...

LA FEMNA : Fa bon d'aver un dieu dins son ostal.

L'ÒME : De qué vòls dire ?

LA FEMNA : Res de mai que çò que disi.

L'ÒME : M'agradariá d'i veire mai clar...

360 LA FEMNA : Un dieu vei tot, tant ara coma dins lo passat o cap a l'avenir.

L'ÒME : Avisa, pichòta, que ma paciència, ne me cal pas faire sortir.

365 LA FEMNA : Un dieu, mèstre de tot, es mèstre de sa paciència.

L'ÒME : Torna lo dire, per veire...

LA FEMNA : Çò qu'es dich, es dich. Es pas de besonh d'o tornar dire.

L'ÒME : E ieu, te disi que si !

370 LA FEMNA : E ieu te disi que non !

L'ÒME (se sarrant d'ela) : ... Disi de si !

LA FEMNA (reculant) : ... Disi de non !...

(Fan lo torn coma dins un brande, cadun disent parièr sens jamai s'arrapar.)

375 L'ÒME : ... E te disi que si !

LA FEMNA : E te disi que non !

L'ÒME : Agacha, filha, que te disi que si !

LA FEMNA : Avisa-te, ma cardonilha, que te disi que non !

L'ÒME : Avisa-te, filha, qu'o dirai pas vint còps...

380 LA FEMNA : Que t'ensovenga, mon aucelonet, qu'amb un, de non, aquò basta.

L'ÒME : Per lo darrièr còp, te disi que si !

LA FEMNA : ... Si !... De qué ?...

L'ÒME (Esterlucet.) : ... De qué... Si ?...

385 LA FEMNA : Comprenes pas ?

L'ÒME : I a pas res a comprene.

LA FEMNA : E a ieu, m'agrada de comprene. Es que sabes solament encara de qu'es aquela causa qu'afortisses quand me cridas coma un ase : « Te disi que si ! »

390 L'ÒME : Tu, ensajas de m'engarçar !... La causa, la causa... Coma s'èra de besonh d'una causa per saupre qu'es l'òme que comanda e qu'es el qu'a rason.

LA FEMNA : ...d'avança...

L'ÒME : ... d'avança ?... De qué dises ?

395 LA FEMNA : Çò que voldràs.

L'ÒME : Saique, de còps, te ficariás pas de ieu ? ...

LA FEMNA : Qual es qu'ausariá se ficar d'un dieu ?... D'un

dieu qu'es tanben un aucelon, emai una cardonilha ?

L'ÒME : De qué dises ?

LA FEMNA : Auriás un tap dins l'ausidor que m'estonariá pas. Parlavi de cardonilha. Es un aucèl cantaire.

L'ÒME : [E qual es aquela cardonilha ?

LA FEMNA : O sabes ben, mon àngel, qu'aquò's tu...]

L'ÒME (Arrapant la tavèla.) : E ben, s'aquò's ieu, la cardonilha, aquò's tu que vas cantar...

LA FEMNA : ... E per de qué ? (Fugissent) Non ! Non ! Non !

L'ÒME : [O que si ! Que si ! Que si ! (L'arrapa per una ala e la sarcís de còps de tavèla. Crits. Plors. L'òme s'arrèsta, e s'ausís, dins un planhum desalenat :)

LA FEMNA : Me faràs venir cabra !

(L'òme, dapasset, va pausar la tavèla detràs la pòrta, puèi, torna darrièr la femna que se tapa la cara dins son davantal, e, sens saupre coma la consolar, li fa, en la prenguent per las espatlas, mentre qu'ela ensaja de se desfaire de sas mans :)

415 L'ÒME (Mièg risolièr, mièg tendre.) : Chona, choneta, de qué t'an fach ? (La femna lèva las espatlas.) Chona, choneta, doçament, choneta, cal pas plorar aital... qu'aquò gasta los uòlhs...

(Clina sa boca sul còl de sa femna, tot fasent :)... mos uòlhs, mos bèls uòlhs ; mos laquets de cèl d'aiga linda, mos miralhets a s'i negar... Assecarem ben aquela marcejada. De qué t'an fach, Margarideta ? Per un poton que m'as pas volgut bailar... (La fa virar dins sos braces, la femna reguitna pas pus, e, tot doçament, l'òme perseguís :) E ben, espia coma siái : me l'as pas volgut bailar : va plan. Aquò's ieu que me desrengui e lo te veni rendre a pòst. Vent d'un poton per esbèure l'aigatge. (Poton baug a ne pèdre l'alèn. Puèi, se destacan doçament ; la femna risoleja amb una mena d'agach de costat que pòt dire fòrça causas. L'òme, apasimat, oblidós, déjà, torna a son pensar gloriós.) (Sospir prigond d'aquel que ne sortís d'un prètzfach necessari e pesuc)

425 ... Aaaaa !... Res coma la patz del fogal. Un teulat, una pòrta. E, dedins, lo fuòc, la taula, lo lièch : los tres bonurs de l'òme senat. E quand me dison que n'i a per anar córrer las mars, pecaire, cal èstre baug, cap e tot ; coma disiá ma grand :

430 « Per aprene a pregar,

« Per aprene a pregar,

435 sus la mar cal anar .»
 Ô patz de l'ostal ! Mèl de la vida simpla e clara ! Bonur de l'òme urós qu'apara sa femna de tot mal e que li bastís un ostal plen de lutz ont res manca pas, ni lo pan, ni lo vin, ni la carn. Ont quand l'òme se'n va, es coma se la nuòch e l'ivèrn davalavan. Ont quand torna, es coma un bèl matin de Pascas.
 440 La patz dins l'ostal, aquò's coma la patz dins la vila. Cal que tot siá a pòst : lo que comanda, en naut, los autres, en bas. (Un temps.) Siái las. Aquel caumanhàs m'ensuca. (S'espandís a mitat dins una grandcadièra) Aquelas grolas fan uòch liuras. Coma s'èran de plomb. Dedins, de longa, lo pè s'escaufa. Ai las sòlas coma s'aviái traversat un brasàs descauç. Lo pè, dins l'òme, es çò de pus malurós que i aja. Quichat coma sarda, embarrat, escanat per la lana, entamenat per lo cuèr, ponhit per los clavèls, macat per lo gravilhon, quita pas de penecar coma un esclau. A pas per el que la nuòch, emai encara, es rare quand pòt prene un pauc d'aire. E camina que caminaràs. Lo paure el, ne ven mòl, susa coma un formatge qu'a tròp esperat, bolhís, se fa d'esclatas, tuba coma un riu de novembre e, çò pus trace es que pòt pas jamai res dire. Tè
 450 ! Filha, lèva-me las grolas, que me pòdi pas plegar. Ai los rens que me dòn.
 LA FEMNA : Es ieu que siái amalugada, e aquò's tu qu'as mal. Es una mena de miracle.
 L'ÒME : L'òme es totjorn lo mai de plànher.
 460 LA FEMNA : Coma lo pè.
 L'ÒME : Choneta... I tornes pas ! Anem, sarra-te, e desfai-me los cordilhs. Que me sentissi lo fuòc me rosigar las sòlas. E tot lo prusiment del diable entre los artelhs. Me daisses pas morir de la cremeson.
 465 LA FEMNA : Siás mai pròche que ieu de tas grolas.
 L'ÒME : Ma palomba, pòdes pas saupre lo ben que me fariá d'èstre desliurat per tas mans de fada.
 LA FEMNA : Ton paure pè, i bastariá d'èstre suau. Qual que siá, se'n chauta ben.
 470 L'ÒME : Te lo demandi pas : te fau comand.
 LA FEMNA : Ton pè es un esclau. E vòls que siá l'esclava d'un esclau ?
 L'ÒME : S'agís pas d'aquò, coquin de sòrt : quand l'ostal

crèma, als qu'asagan, òm espia pas la color de las dents. (La femna bolega pas.) Choneta, me sembla qu'a la tavèla t'apri-
 475 vasas...
 LA FEMNA : Parles pas d'aquò, que me fas venir cabra.
 L'ÒME : Adonc, tira sus las grolas, e de genolhons, encara.
 515 LA FEMNA (Se crosant.) : Nani, mon Dieu !
 L'ÒME : Ton Dieu te salvarà pas de la sarcida.
 480 LA FEMNA : Mon Dieu, aquò's tu que me l'as dich !
 L'ÒME : Per lo darrièr còp, tira las grolas.
 LA FEMNA : M'as amalugat. Ara, me pòdi pas clinar.
 520 L'ÒME : A ! Te pòdes pas clinar ?... E ben l'anam veire, se te pòdes pas clinar !] (Arrapa la tavèla, e toca-me aquò !)
 485 LA FEMNA (Cridant.) : Cabra vèni ! Cabra vèni ! Cabra vèni ! Mon Dieu ! Mon Dieu ! (Tomba al sòl. L'òme s'arrèsta e se'n va, pausadament, rescondre la tavèla darrièr la pòrta.)
 L'ÒME : Siái totjorn estat un òme de dever. Per tan desagradu que siá. Lo dever abans tot. L'òrdre dins l'ostal. Après, tot es possible. E quand lo dever es fach, torni l'òme mai amistós, mai calinhaire, mai tendre que se pòsca trapar vint
 525 lègas a l'entorn. Que l'amor a lo mal de la ròsa : son jamai tant bèls coma cargats d'espinas. (Se sarra de la femna.)
 495 Chona, choneta... ara un bèl risolet, un arcolan après l'auratge, e tot es ben. [Ô, patz de l'ostal, mèl de la vida simpla e clara. Bonur de l'òme urós qu'apara sa femna de tot mal. Chona !... Choneta !... Te vòli faire plaser. Te vòli mostrar coma siái tendre : las grolas, per t'espargha la pena, me las vau levar tot sol. (Se lèva las grolas, penecosament, e tot aissejant.) A ! Lo pè, aquò's pas çò que lo bon Dieu a complit de melhor (s'estira longament.) Aaaa ! Siái
 535 sauve. Sembla pas de bon coma de daissar las grolas, aquò pòt cambiar un òme. An rason de dire que la maissantisa, aquò's affaire de sofrir. Lo que patís de res a ges de meriti de faire lo bon. (Un temps de pensament fòrt.) Aquò's una causa qu'i cal pensar. I aurà fòrça a dire. Es pas lo tot, mas, amb aquel caumanhàs, t'ai una set coma s'aviái engolit una liura d'arencadas. Me deuriás faire beure, filha. E quicòm de plan
 505 fresc. Un bon travèrs de det de pastís amb d'aiga que tiraràs del potz. La sola que siá pro fresca per faire susar lo veire.

Aquò me fa pensar qu'as pas encara onchat la carrèla, que crida coma un pòrc escanat. Te l'ai pasmens dich vint còps. Quant de còps encara t'o caldrà dire. Es pas terrible, pasmens, d'onchar una carrèla amb un pauc d'òli d'infèrn e la pluma
 515 longa de la coga d'un gal. Es lo detalh que fa l'ostal. Es de bon comprene.] (La femna, agromelida, bolega pas d'un pel.)... De qué as ?... T'an fach quicòm ?... A de qué sòmias ?... Aquò's ben lèu lo caumanhàs. Se cal bolegar, ma filha. Aquel que s'entredormís, finís que se despèrta pas.
 520 La sòm es la pòrta de la mòrt. E la pigressa dobrís sus la misèria. Anem, ma filha, un pauc de coratge (I arrapa un braç, per la faire levar.)
 LA FEMNA : Mèèè !... Mèèè !... Mèèè !...
 L'ÒME : De qué ?... (Daissa retomar lo braç de la femna.)
 525 Siás de còp ?... Emai ieu !... (Un temps.) Alara, coma aquò, siás ma cabra... E ieu, siái ton mèstre. Veses ben que s'agís pas de venir cabra per m'escapar. Mèstre siái, mèstre demòri. [Aital son las causas, aital va lo mond. E dempuèi lo jorn primièr. Cal un mèstre, en naut, que comanda. Un o una, que servís, dejós. Val melhor que siá una, de tot biais.] (Coma tendre.)
 Siás ma cabra, ma cabreta, ma cabretona, ma cabretoneta. (Un temps.) Aquò's pas vertat, que siás ma cabra ?...
 LA FEMNA (Consenta.) : Mèèè !... Mèèè !... Mèèè !...
 L'ÒME : A la bona ora ! Al mens siás una cabra que sap çò
 530 que parlar vòl dire. Te manca pas que la paraula. E ben, se siás ma cabra, ieu, siái ton mèstre ; un bon mèstre, coma se'n vei pas gaire dins l'encontrada. Un mèstre, tè, que te vòl plan servir. [Plan t'arribar, lo matin e lo vèspre, amb de fen qu'embauma, de lusèrna ben seca, de trifolh e d'esparcet, e, d'aquí, d'alai, un fais d'amorièr. L'ivèrn, te farai un pastat de bren dins d'aiga cauda, e, de còps que i a, lo dimenge e las fèstas grandas, un ponhat de civada, qu'aquò's çò mèstre, m'an dich, per las cabras. S'aquò va pas, me lo saupràs dire.]
 LA FEMNA (Coma accontentada.) : Mèèè !... Mèèè !...
 540 Mèèè !...
 L'ÒME : S'aquò t'agrada, va plan. Me cargui de te cambiar l'apalhatge dos còps per setmana : de palha d'òrdi e de rama de boisses. Te vòli faire dins l'estable de l'ase, que i a pas pus d'ase, un canton ont seràs plan al caud l'ivèrn e fresc l'es-

tiu. Jos la volta. T'estacarai, de segur, cada vèspre, qu'amb
545 una cabra, òm sap pas jamai. Pas verai ?
LA FEMNA (*Tanben se pòt.*) : Mèèè !... Mèèè !... Mèèè !...
L'ÒME : E puèi, i aurà lo lach. Quant me bailaràs de lach ?
Per de que, cada vèspre, se siái a cò d'un vesin e que sortigue
tot d'una, me diràn : « E ben, ont vas tant lèu ? », i
550 farai : « Es ora d'anar mólzer la cabra », e me faràn :
« ...e ta femna, o pòt pas faire ? » i farai : « Es que
ma femna es una cabra. Coma volètz que se pòsca
mólzer ela ? » - « Otre !... » faràn : « Ta femna es una
cabra ? Coma aquò vira ? » - [*Aquò's d'aquelas causas*
555 *coma se'n vei fòrça a l'ora d'ara. Se podèm pas pus estonar*
de res. » E capejaràn, coma los ases, disent totes : « Dins
quane temps sèm pas venguts, pecaire, que los òmes vòlon
coma d'acelons, e que maridan las cabras. »] E prendràn
pro temps per dire : « Sembla pas de bon !... ».
560 LA FEMNA (*Coma despacientada.*) : Mèèè !... Mèèè !...
Mèèè !...
L'ÒME : [As rason. Fau pas que parlar. E coma disiá mon
grand : « Qual parla, desparla. » Saique as talent.
(*Cèrca dins un recanton e sortís una còrda que passa al*
565 *còl de sa femna, ne pren l'autre bot e ditz :*) Veses, sèm, aici,
dins la prada de Cantacocut, avèm fach fòrça camin, mas
valiá lo còp. Espia-me aquela èrba, espessa, mofla, tendra e
salabrosa, tota verda e mirgahada de milanta flors que son
quicòm mai que de pastenaga o de tapa-cuols. Tè ! Pas que
570 dins aquel ròdol, n'as pro per manjar tres jorns. Te vau esta-
car aquí. (*Nosa la còrda a un pè de la taula.*) Fai-te grassa,
del temps que te gardi. (*El se va assetar contra la paret.*)
Choneta, siái lo cabrièr. Fa bon. L'air es fresc tot just coma
cal. Me siái causit un canton plan ombrat jos aquela blaca.
575 Aquí sèm plan e mai que plan. Lo bonur sus tèrra, es de sau-
pre gardar sa cabra. Una cabra, aquò's la fortuna del savi. A
de lach - me faràs mos dos litres per jorn. Amb aquel lach
qu'empresoni, me fau de calhat. Amb lo calhat, de formatges.
D'aqueles pelardons que los mòrts, de'n-naut del Paradís,
580 aquò i fai lengüeta pas que de nos veire nos'n assadolar. Pau-
res d'eles, qu'an pas que la cantica dels àngels per se conflar
lo fafach tot lo sant-clame del jorn. Sens parlar, que cal pas

res delembrar, sens parlar, cabreta, cada prima, d'un parelh
de cabridets, quand cabridaràs, que faràn de sauts, ne vòls,
aquí n'as, lo vèspre a l'entorn de l'airal.] E òc, Margarideta,
585 te cal ben o pensar a tot. E que lo que ditz « cabra », coma
que se'n torne, e qu'aquò i convengue o non, finís totjorn que
caldrà i pensar « boc ». Aquò's pas verai, Margarideta ?
LA FEMNA (*Pudicament.*) : Mèèè !... Mèèè !... Mèèè !...
L'ÒME (*Amb un saut de costat.*) : « Otre ! » farà lo boc, « aquela
590 jova es de bona familha. Aquò's pas un drapèl, nimai quauqua
pelhigosta... Caldrà jogar sarrat. I cal parlar amb de flors. De
flors dins la boca. De flors de boca. E non pas de pastenagas,
635 o de tapa-cuols, o d'agrunèlas. De flors de paraula. Tè, sabi
ben, ara, çò que cal dire per que me dobrigue lo sieu còr :
(*d'una votz raufelosa de bassa*) Mèèè ! Mèèè ! Mèèè ! (*La*
femna ditz pas res.)
L'ÒME (*tornarmai.*) : Mèèè !... Mèèè !... Mèèè !...
640 LA FEMNA (*votz secarosa e brèva.*) : Mèèè !... Mèèè !...
Mèèè !...
605 L'ÒME (*coma laguiós*) : Paure boc ! Un bèl boc, pasmens,
plan galant, ben fach de sa persona. [*Sembla pas de bon que*
siái aital remandat coma un polhacre, coma un caraco, coma
un ronhós. Cossí faire ?... Caldriá d'encants, d'enfachina-
610 *ments. Es lo moment, es ora, es ora, de se cenchar de man-*
dragòra !] I a de còps, pasmens ; ont sabi pas se cal parlar a
una cabra coma deu parlar un boc ; o puslèu, se cal pas melhor
que lo boc parle a sa cabra coma un jovent parla a sa nòvia.
650 LA FEMNA (*Amb fòrça gràcias.*) : Mèèè !... Mèèè !... Mèèè !...
L'ÒME : [Veses, cresí qu'ai trapat lo cotelet. (*Al public.*)
615 Avètz vist coma a respondut d'ausida. Sèm venguts en un
temps de miracles. Las cabras, las cal comprene. Aquò's de
mond que n'an son sadol de s'entendre parlar cabra. Quand
tot càmbia sus tèrra, las cabras, tanben, vòlon qu'aquò càm-
bie. Se vòlon afranquir de la condicion cabrenca. Se vòlon
620 enauçar a la libertat umana. Brave ! Brave ! Farem parlar los
bocs en la lenga de nòstre temps. E veirem ben se lo còr d'una
cabra demorarà tant clavat coma lo morre d'un còfrefòrt. (*Se*
660 *vira cap al mond e fa :*) Me sentissi mai d'aise quand s'agís
de parlar a las femnas qu'a las cabras. Emai que, mai o mens,
tot òme siái un pauquet boc, aquò's una lenga qu'ai pas jamai

625 estudiada.
LA FEMNA (*Coma una protèsta.*) : Mèèè !... Mèèè !...
Mèèè !...]
L'ÒME (*Se rescond la cara, coma espaurugat.*) : ... De qué
ai pas dich, Santa Verge !... Se cal pas mostrar tròp boc ! Es
630 de bon comprene. Emai que sián pas òmes, las cabras an finit
per saupre qu'an marrida reputacion. (*Meditacion.*) Vertat
qu'an pas jamai degut metre un davantal de cuèr a un òme.
[*Entre qu'aquò se fa correntament per los boccs. Adonc, un ca-*
linhaire deu pas, a sa filha, quant siaguesse cabra, téner de pa-
raulas que sentisson de tròp lo boc. Aquí la rega. A tot marin,
635 *cal son estèla. Ara podèm i anar. (A la femna :*)
Dins la prada de Cantacocut, sèm totes dos ajaçats. Te siás as-
sadolada d'èrba. E ieu, urós cabrièr, assetat a l'ombra, te por-
gissi, per aparar lo nòstre amor, la tenda esbleugiganta del cèl.
640 De qué ne dises ?
LA FEMNA (*Coma estrambordada.*) : Mèèè !... Mèèè !...
Mèèè !...
L'ÒME : Aquò's ben çò que pensavi. Las condicions del
bonur son ara recampadas. Per ben ausir lo cant de l'amor, cal
645 pas aver lo ventre vuèg. Te vau, ara, jogar de l'autbòi e de la
flaüta. Te vau mostrar çò qu'es l'embelinament de l'òme amo-
rós, quand la natura i a bailat lenga lèsta e èime de fuòc.]
(*Al public :*) ... Lo fuòc que ven del ventre. O cal pas dire.
Mas s'èra pas d'aquí que veniá, d'ont seriá ? Vòlon lo fuòc,
650 mas vòlon pas saupre d'ont escala. Las femnas, per las com-
prene... E encara, aquò's pas res. Jutjatz quand s'agís d'una
cabra... (*A la femna.*) [Cabra, cabreta, espilha la cara del cèl.
Es pas qu'un grand miralh redond alandat alentorn d'una me-
ravailha soleta : aquela de la cabra mai bèla que siái jamai es-
655 pelida jos las estèlas.
LA FEMNA (*Coma amb delícias.*) : Mèèè !... Mèèè !...
Mèèè !...
L'ÒME : E de qu'es que cantan las estèlas, quand la mièja-
nuòch se revira cap al matin e que se creson solas dins los es-
660 pandis, de qu'es que se dison, e se remenan amb de votz de
serenas, de qu'es, ma colombèla, ma tortora d'argent, ma car-
donilha d'èrba e d'aur, de qu'es ?
LA FEMNA (*Per de dire que n'i a pro.*) : Mèèè !... Mèèè !

... Mèèè ! ...

L'ÒME : O sabes que tròp, mon amora negra, ma ginjorla
665 endaurada. Dison que lo jorn es vengut ont de millions e de
milliards d'annadas e de millierats de generacions an con-
greiat e amadurat çò de pus bèl que se siá jamai vist sus la
tèrra : la polida cabreta de son sénher-boc. Sola, a la poncha
d'un seguit d'un millierat de sègles e de cabras a mitat ense-
670 pelidas dins la tenèbra, sola camina, cap a la lutz, la mera-
vilha unenca, la frucha finala, lo degot d'aur de longa
amadurat dins l'alambic del temps. Sola per rejónher a son
acrin, al ponch mai naut de tota la tèrra, dins l'aire mai linde
e la lutz mai enlucernanta, l'autre degot d'aur, l'autra mera-
675 vilha unenca, l'autra frucha finala de millierats de sègles e
de millierats d'amors, son senhor e mèstre, son rei dels reis,
son boc dels boc, son rei d'entre los boc. Cabra e boc, ma
galineta, caminam totes dos, parelh fabulós, nòvis unencs
porgits als pòbles per la man ufanosa del temps. (*Un temps.*)
680 Dises pas res ? Aquò te fa pas res de saupre qu' aquò's
la man del temps que te buta e que te porgís tota nusa
a l'estrambòrd de la cacibralha ? Aquò te fa pas res ? Una
mena de reina que siás ?...

LA FEMNA (*Coma qué se'n chauta d'a fons.*) : Mèèè !...
685 Mèèè ! ... Mèèè ! ...

L'ÒME : E ben ! Tant de poèsia astruga, tant d'estèlas, tant
de sègles, de ruscle per pas res. [*Se voja encara un grand*
veirat de vin.] Benlèu que las femnas, vòli dire las cabras, i
cal téner un parlament mai pròche de sos laguis que los sègles
690 passats e las Bèstias del Zodiac. Me pensí qu'amb elas, tot
es affaire de pèl, de pel, de paupas. Coma l'òme e la femna,
es totjorn de pròche que lo boc e la cabra s'acalinhàn. (*Se*
sarra de la femna.) Chona, choneta, daissem las estèlas
s'afairar al fons de la nuòch coma lo borrèc fa sas Pascas.
695 [Nos podèm afairar tant coma elas, mas per quicòm mai.]
Sabi qu'as set de tendrum, ma cardonilha, te'n bailarai.

[LA FEMNA (*Dins lo ton de : « aquò rai ! » :*) : Mèèè !...
Mèèè ! ... Mèèè ! ...

L'ÒME : T'ai totjorn endevinhada, veses. Es per aquò que
700 nos sèm totjorn endevenguts.

LA FEMNA (*Coma diria : « Ne sabi quicòm » :*) : Mèèè !...

Mèèè ! ... Mèèè ! ...]

L'ÒME : Per lo tendrum, aquò's mon fòrt. [M'arriba d'èstre
malbiaissut de la paraula. Mas lo tendrum, ne sabi un flòc.
Òm es pas boc per pas res ; sufís que lo matin, quand t'enu-
705 ças, lo vèspre quand te despolhas, sufís que te veja pas que
l'espaton, me ven un tendrum al ventre, que n'ai enveja
d'udolar, coma los cans, assetat sus lo cuol, a la luna. (*Violent,*
sul còp, e retengut.)] Chona, choneta ! Ont as pres lo poder
de m'enchusclar, de m'enverinar, de m'embelinar, de me
710 vojar d'aigardent dins las venas, [e de me desmargar, de me
bolegar, de m'estirar, de me faire sautar coma una peteta, de
m'assecar la lenga coma se aviá engolít tres liuras de carn-
salada,] e de me faire dels dets tant de cròcs per t'arrapar, te
crocar, te reversar, t'espandir, [t'esgarramachar, te dobrir,
715 t'emargar, t'escotelar, t'empalaficar, t'esrancar, te desrus-
car...

LA FEMNA (*Espaventada, se lèva tot cridant :*) : Mèèè !...
720 Mèèè ! ... Mèèè ! ... (*e fugís al quatre cantons del membre.*)]
L'ÒME (*Coma susprés*) : Mas, de qué as, Margarideta ?

720 LA FEMNA (*Crida encara mai fòrt.*) : Mèèè !... Mèèè ! ...
Mèèè ! ... (*Li escapa e corrís d'aquí, d'alai, coma una*
bauja.)
L'ÒME : Agacha, manida, que siás estacada al mitan del prat
e que pòdes pas anar luònh.

725 LA FEMNA (*Çò parièr, corriguent de tot biais.*) : Mèèè !...
Mèèè ! ... Mèèè ! ...

L'ÒME (*Qu'a pres lo temps de beure tornarmai.*) : [Vesi çò
730 qu'es, mon ortolan de junh, ma cauquilhada, mon se-
nilh d'aur : lo tendrum m'a desgaubiat, m'a forviat de
la doçor que tant t'agrada, chona bèla. Perdona-me, cabra
d'aur, que sabi pas pus se siás cabra-femna o femna-cabra.
Te vòli ara parlar femna, femna que donaria d'aire, un pau-
quet, a la mai requista de las cabridetas. (*Lent.*) Bèl uòlh es-
735 tirat e prigond coma un potz, bèlas bocas carnalas, rojas coma
s'avián culhit de caussidas, bèl nas de la narras polsejantas,
pel negre e sedós e lulent, bèl còl ondejant, per m'i ensepelir
lo morre, m'embriagar las bocas, e m'entestar del vertolhon
de son olor...

LA FEMNA (*Coma espaurugada tornarmai.*) : Mèèè !...

Mèèè ! ... Mèèè ! ...

740 L'ÒME : Veses ben, choneta, que, per èstre boc, òm sap pas-
mens viure. Chut ! Choneta, dins l'amor, emai que siam muts,
lo dets son tant valents coma la lenga, e n'i a dètz : un eissam
de lengas, un fum d'abelhas, una nèbla de parpalhons sus ma
polida cardabèla.

745 LA FEMNA (*Paur creissenta.*) : Mèèè !... Mèèè !... Mèèè !...

L'ÒME : Davali doçament de long del carrastèl fins a las
ancas, fins al rec de la comba escura, coma de long d'aquelas
canas verdejantas que lo vent bolèga long d'un riu, e las fa
cantar, e te farai cantar, manida, leugièr, leugièr, per començar,
750 coma lo ventolet de l'auba quand la mar brusís, ô, doçament,
e la mar escala encara fins qu'au copet...

LA FEMNA (*Coma se cridaria secors.*) : Mèèè !... Mèèè !
... Mèèè ! ...

L'ÒME (*Que beu un brave còp.*) : Ara passarem lo pas de l'es-
patla dins sa nèu fresca, per seguir los davaladors de la man
de l'adret, aquí ont, al solelhant, s'endauran las còlas bessona-
755 nas, mmmmm ! aquí ont s'amaduran totes las fruchas de Ca-
naan, a bèls parelhs las persègas, a bèls parelhs las maravilhas,
mmmmm ! tant rics coma se n'i aviá un molon.

760 LA FEMNA (*Que comença de bolegar.*) : Mèèè !... Mèèè !
... Mèèè ! ...

L'ÒME : Doça, doça, doçament. Aquela frucha me pivèla.
Tocar, chucar, mossegar. Sabi pas çò melhor e las vòli totes al
còp. Bèlas fruchas per las mans plenas. Qual es aquel que
765 s'arrestaria pas, que tombaria pas la saca per s'amorrar a ne
beure a de reng la delícia e s'encigalar de son encant.

LA FEMNA (*Coma se n'a pro.*) : Mèèè !... Mèèè !... Mèèè !...

L'ÒME : E pasmens !... E pasmens !... Que vire pas qu'un
còp la tèsta e veirà, enfachinat coma Moises sus l'acrin del
sèrre, veirà s'espandir, aval enbàs, las doças planas del bonur.
Espandidas jos lo solelh fins qu'a la falgairòla escura que ne
bordeja los camps e qu'amaga, pus bas, dins son canhard, la
770 frucha de Paradís, la còl-de-senhora, lo doç borrau de Babi-
lona, la figa-mèu de Samarcanda, lo mofle, lo velós, lo mus-
cat, la delícia que vos barra los uòlhs e vos fa davalalar dins lo
còr la calor, la lutz e las cantas d'un cèl entrevist. (*Sospir gi-
gant.*)

LA FEMNA (*Mai que mai nerviosa.*) : Mèèè !... Mèèè ! ... Mèèè ! ...

780 L'ÒME : M'as comprés ! De qué vòls que fague lo passant ? Senon de s'encaminar doçament sul penjal e de se daissar resquilhar fins qu'a la doça plana.]

LA FEMNA (*Se reguitna furiosament.*) : Mèèè !... Mèèè ! ... Mèèè ! ...

785 L'ÒME : Coma ? Me la vòls plànher, la tèrra promesa ? Siái pas coma Moïses d'aqueles que s'acontan d'espier. Dieu l'a pas facha per pas res, la frucha de Canaan. E me pòdes prene, se vòls, per un innocent : Caucanha ! Puèi qu'an dich : als innocents las mans plenas. Cabraboc ! Finit de rire ! Lo mèstre çai es tornat. [Se vòl per el sa cardonilha, son èli blanc, sa palombèla (*Ensaia d'abraçar la femna*)

790 LA FEMNA (*Lo trai sec e crida de tot biais coma una escanada.*) : Mèèè !... Mèèè ! ... Mèèè ! ...

L'ÒME : De qué ? De qué ? (*La recaça, l'abraça, ensaia de la gimblar, e de la traire al sòl, mas la femna se descabèstra e i escapa tant de còps que l'arrapa.*) Agacha, manida, que vas recampar... Siái lo mèstre, aici... e te vau mostrar.]

795 LA FEMNA : Mèèè !... Mèèè ! ... Mèèè ! ...

L'ÒME : Ara, te teni... [Arrèsta de reguitnar... Me danse !] (*La femna i mossega crudèlament lo braç*) Ai ! Ai ! Ai ! Ai ! Ai ! Ai ! M'as fach mal !... Ai ! Ai ! Ai ! Siás bauja !... Siás enrabiada... (*Se desseparan ; la femna es agromelida al sòl. L'òme se ten lo braç e gingola sens fin en picant del pè. A la fin :*) Vas pas finir ? ... (*La femna respond pas, sembla empeirada.*)... De qué t'ai fach ? (*Silenci.*) Siás venguda muda ? ... O lo fas a bèl esprèssi ? Se cal saupre arrestar... (*I lèva la còrda*). Avèm pro jogat, ara. Las causas, i cal tornar coma davant.

800 LA FEMNA (*Simplament cabra.*) : Mèèè !... Mèèè !... Mèèè !... Mèèè !...

805 L'ÒME : Benlèu que vòls veire tornarmai lo branle de la tavèla...

810 LA FEMNA (*Jòc parièr.*) : Mèèè !... Mèèè ! ... Mèèè ! ... (*L'òme arrapa la tavèla e se sarra de la femna, qu'en luòc de sautar per se levar dels còps, demòra aquí coma èra e fa bestiament :*)

LA FEMNA : Mèèè !... Mèèè ! ... Mèèè ! ...

815 L'ÒME : [Mas de qué creses ?

LA FEMNA (*Jòc parièr.*) : Mèèè !... Mèèè ! ... Mèèè ! ... (*Espia al sòl, a drecha e a gaucha, coma se l'òme i èra pas, estrangiera a tot çò que pòt dire o faire.*)]

L'ÒME (*Dreïça la tavèla per picar, la daissa un brieu levada, puèi :*) Me damne !... (*E daissa doçament la tavèla davalat sens tocar la femna.*)

820 LA FEMNA (*Jòc parièr.*) : Mèèè !... Mèèè ! ... Mèèè ! ...

L'ÒME [(*Va beure un còp, s'eissuga lo front d'un revèrs de man e s'asseta, aclapat*) Ont siái, macarèl !... Ase de ieu, qu'i siái pas mèstre...] Amb aquela... Sembla una femna... Es pas pus femna... Me l'an facha cabra... Abestida... D'a fons... Parla pas pus... Me vei pas pus... Se ravalat al sòl... Me compren pas... Me l'an abestida... Me l'an abestida... Se sabiái lo qu'a fach lo còp... Me l'an enfachinada... Emmascada... Endemoniada... Auriái pas jamai cresegut... Mas, enfin, de qu'es ? Cabra, cabra, [aquò's lèu dich... I a quicòm que fa la cabra... Pas las banas, pas la barbata, pas lo pel... La cabra, aquò's l'uòlh !... Òc ben, l'uòlh, l'uòlh de cabra... Aquel qu'a vist un uòlh de cabra, quand siaguèsse qu'un còp dins sa vida, o delebrarà pas jamai... O faguèri quand aviái set ans... Las gardavi... M'estrementissi encara pas que d'i somiar... (*Silenci.*) Macarèl ! Ne vòli èstre segur. L'espierà longtemps sens bolegar... Vesiái pas pus qu'el... La boca escura d'un potz... N'aviái lo pel que se me reversinava sul copet.

840 Èra gròs, bombut, lusent, fonsut e sorne coma d'aiga ensepelida, e s'i vei passar d'ombras lentas coma de peisses grands que resquilharián doçament dins l'escur, amb de rebats òm sap pas de qué... Mas sobretot, aquel uòlh demòra dobèrt, e non jamai parpeleja... Vos espia de longa coma un fenestron bòrni dobèrt, me damne, sus una boca d'infèrn, que vos sona, que vos peltira, per vos faire cabussar al fins fons de sos gorgs...

845 (*Va beure un còp, se trai de gratipautas davant sa femna, totjorn sens movement autre qu'aquel de la maissa que rómia, e, a mens d'un palm, i ven espier l'uòlh, sens res dire, un brave moment. La femna està suava, sens parpelejar, fins qu'a veire l'òme, doçament, pausadament, recuolar, dapasset, coma engrepesit de pauc creissenta, los uòlhs alandats, fins*

850

que l'arrèste la paret de l'autra man del membre.)

L'ÒME : Ai coma freg... Dins las esquinas... Lo frejolum... Aurái de fèbre... Sabi pas pus coma i sèm venguts... Èri mèstre dins l'ostal... Mèstre de ma femna... Siái pas mèstre d'una cabra... Que me l'an cambiada... Siái pas pus mèstre de res... Aquí coma un passant dins un casau de long del camin... Estrangièr dins mon agre... E sol, encara, sol... Coma degun pòt l'èstre... amb aquò... Amb aquela d'aquò... Ieu, qu'ai pas res fach a degun... Siái brave amb las gents... Per de qué son venguts tant marrits ?... Dison qu'i basta d'un virat d'uòlh per vos embelinar... I vendriá de pel pertot que m'estonariá pas... Una cabra... E de banas al front... Paure de ieu !... E d'uòlhs d'infèrn, pesucs, luenchencs, perduts a vos estremen-tir, a vos levar l'alèn, a vos assecar la garganta... E ieu, sol, Embarrat dins aquel membre, sol, davant ela, coma la fura davant la sèrp... Qu'espèra pausadament l'ora de l'engolir... S'èra cabra d'a fons, encara, rai... Òm s'i fa... S'es jamai vist, aquí lo manipulèli... Una femna endemoniada... Abestida... Que l'infèrn, sens saupre coma, pòt d'un còp, l'enferonir... Una bauja ... Descabestrada... Que ni crida, ni sang, la podriá arrestar... E degun, degun, degun... Degun per carrièras... Aquel caumanhàs... Podriái cridar... Degun que passe... Passa pas solament d'aiga dins lo grifol de la font... Ela tanben s'es calada... Pas solament un alèn d'aire dins la platanana... Res... Res... Que la calorassa qu'o crèma tot... Lo fuòc... Lo fuòc pertot... Lo fuòc d'infèrn... (*Se signa.*) L'infèrn dedins coma defòra... (*S'enuaça subran coma s'entendí quicòm. Va espier per la fenèstra. D'aquí se vei l'ermitan que travèrsa la gardeta. Puèi, se pica a la pòrta. L'òme i bombís e dobrís. La femna es totjorn agromelida dins un canton del fuòc e bolega pas, nimai a pas un virat d'uòlh per l'ermitan quand dintra.*)

885 Scèna 4

L'ÒME : Me l'an encabrada !... Me l'an encabrada !...

L'ERMITAN : Qual ?

890 L'ÒME : Ela, ma femna, aquí... L'ERMITAN : Saique venes baug ?

L'ÒME : Me l'an encabrada, vos disi...
 L'ERMITAN : S'èra cabra, aquò se veiriá...
 L'ÒME : [Vos disi que me l'an encabrada.
 L'ERMITAN : Mon paure, deu èstre la calor...
 895 L'ÒME : Cresètz que la calor me pòt encabrar la femna ?
 L'ERMITAN : La clòsca te dòl pas, aquí detràs ? Te vòls pas
 expandir sus lo lièch ?
 L'ÒME : Se sabiái qual es ? ...
 L'ERMITAN : Qual ?
 900 L'ÒME : Aquel que me l'encabrèt...
 L'ERMITAN : Se as una cambra escura e fresca, es çò mèstre
 per se pausar. Un bon sòm e anarà melhor.
 L'ÒME : Cresètz que lo sòm me la va desencabrar ?]
 L'ERMITAN (*Coma per el.*) : Es mai pres que çò que cresiá.
 905 [L'ÒME : Sabi ben qu'es quauqu'un...
 L'ERMITAN : I caldriá d'òli de trescalan.
 L'ÒME : S'aquò's lo marrit uòlh, es pas de trescalan que me
 la desencabrarà... O vos disi.
 L'ERMITAN : As pas begut de vin sens aiga ? Amb aquel
 caumanhàs...
 910 L'ÒME : Ela ?... Beu pas que d'aiga. Beu pas que d'aiga,
 emai m'auriá plan degut me ne mesfisar. Es pas natural de
 beure pas que d'aiga. Un crestian beu pas d'aiga. Aquò's bon
 per las bèstias. Segur, an pas agut de mal per t'encabrar...
 915 L'ERMITAN : Mas mon paure s'èra cabra, se veiriá...]
 L'ÒME : Se se vei pas, s'entend.
 L'ERMITAN : Ne me siái pas avisat.
 L'ÒME : Ensajatz d'i parlar.
 L'ERMITAN : E ben, ma filha, disèm pas res a nòstre
 920 amic [?
 LA FEMNA : Mèèè ! Mèèè !
 L'ERMITAN (*Fa un saut de reculons.*) : Otre !...
 L'ÒME : Vesètz ben !... Que me l'an encabrada...
 L'ERMITAN : Es pas vertat... O fa esprès... Ma filha, ma
 925 filha, o faretz pas amb] vòstre ermitan, qu'es per vos coma
 un paire...
 LA FEMNA : Mèèè ! Mèèè !
 L'ERMITAN : Sénher Dieu !... Mas... Aquò's per de rire
 ?...

LA FEMNA : Mèèè ! Mèèè !
 930 L'ERMITAN : E i a longtemps qu'es aital ?
 [L'ÒME : Veniái pas que d'arribar la sauma, sabètz ont avèm
 l'establet, darrèr l'ostal de Banasta, que moriguèt l'an passat,
 a l'espital, d'una fèbre de Salonica, a l'autra guèrra, qu'i tor-
 nava cada còp que bufava de l'aigalàs. Pòdi pas un còp arribar
 935 la sauma sens lo tornar veire coma s'èra aquí, tapat coma un
 podaire, emai siaguèssem al mes d'agost, a tremolar coma un
 molon de jaladèa, a jogar de la castanhetas amb las dents qu'i
 demoravan, e a susar coma un gorg quand a fach suson.
 L'ERMITAN : Mas... La cabra ?...
 940 L'ÒME : Esperatz.
 L'ERMITAN : Coma l'as daissada ?
 L'ÒME : Èra plan, èra coma èra, un pauquet bauja...
 L'ERMITAN : Aquò's natural, aquò's lo mal de las femnas.
 Èra plan pausada ? Vos èretz pas carpinhats ?
 945 L'ÒME : Ooooh !... Tos escasset... Tot escasset...]
 L'ERMITAN : L'as pas picada, al mens ?
 L'ÒME : Ooooh !... Tos escasset... Tot escasset...
 L'ERMITAN : Amb una flor de pastenaga, benlèu ?
 L'ÒME : O ! ... Benlèu pas, benlèu pas... Ooooh ! Èra amb
 950 un flòc de bròca.
 L'ERMITAN : Un bròca de sause ?
 L'ÒME : Non, èra d'amarèla.
 L'ERMITAN : De dos ans ?
 L'ÒME : Ooooh !... Disèm de quatre a cinc ans... Una bròca.
 955 L'ERMITAN : Vòls dire una tavèla ? ... Fotre !... l'afaire es
 mai greu que çò que cresiái...
 L'ÒME : Coma, Monsenh, coma ?
 L'ERMITAN : Aquò's malaisit d'o dire...
 L'ÒME : O podètz ben ensajar...
 960 L'ERMITAN : ... E òc, ara que lo mal es fach, tu, paure er-
 mitan, escana-te per repegar los flòcs...
 L'ÒME : Se caliá pagar quicòm, un pauqueton...
 L'ERMITAN : S'èra pas qu'afaire de sòus, auriás pas besonh
 de ieu.
 965 L'ÒME : Aquò's malaisit ?
 L'ERMITAN : Sabes tu, çò qu'es l'enclausiment ?
 L'ÒME : L'enclausiment ?

L'ERMITAN : Es enclausida.
 L'ÒME : Enclausida !... Tanben, disiái !...
 L'ERMITAN : E ne siás tu la causa.
 970 L'ÒME : Ieu ?... Ieu ?... Mas... De qué ai fach ?...
 L'ERMITAN : L'as acivadada amb un pè d'amarèla de cinc
 ans !
 L'ÒME : Quatre, monsur l'ermitan, quatre, emai benlèu pas.
 E puèi, es pas aquò...
 975 L'ERMITAN : Si fet que si...
 L'ÒME : Mas s'èra aquò, dempuèi lo temps que sèm mari-
 dats... Auriá pas esperat uèi per s'enclausir...
 L'ERMITAN : Deuriatz saupre lo provèrbi : « Lo que pica sa
 femna, es coma aquel que pica un sacat de farina : lo bon se'n
 980 va, lo marrit demòra. »
 L'ÒME : Sénher ermitan, [per dire las litanias e cantar vès-
 pras, degun, aici vos vendrà pas donar de leiçon. Aquò's vòs-
 tra affaire. Mas, per las femnas, e parlant per respècte, vos
 manca un brieu l'esperiment. Aquò's pas los vièlhs topins que
 985 d'aici d'alai vos venon escobar l'ermitatge que vos pòdon
 aprengre qué que siá de bon. Son d'atge que cadun a son biais
 e que se'n cambia gaire. E vòstre mestièr es pas de donar lo
 brande a las tavèlas. Vos o pòdi dire, es mon grand qu'aviá
 rason, amb son provèrbi, el qu'aviá totjorn la tavèla al canton
 990 de la chiminièra, e que ne fasiá pas un feniant.] E sabètz çò
 que disiái, lo provèrbi de mon grand ?
 « De l'ase, del noguier, del femelam,
 N'espères pas res de bon qu'una bròca a la man. »
 L'ERMITAN : Una bròca es pas una tavèla, e ara, es enclau-
 995 sida.
 L'ÒME : E cresètz qu'es d'i brandir las pelhas ?
 L'ERMITAN : E mai te cresi !... L'uòlh d'una masca - e ne
 manca pas dins aquel país, o sabèm pro - pòt emmascar qual
 que siá. Mas per que l'enclausiment pòsca prene e durar, e
 1000 faire d'una femna una bèstia, i cal quicòm mai. Cal que lo mal
 siá déjà dintrat.
 L'ÒME : Lo mal ?
 L'ERMITAN : La bestialitat. Batre un crestian, aquò's picar
 un àngel ; ne fa partir l'èime, demòra pas que la bèstia ; en i
 picant de longa sus lo cuòr amb una amarèla de cinc ans, sabes

1005 çò qu'as fach, paure de tu ?
L'ÒME : De qué ai fach, Sénher Dieu ?
L'ERMITAN : I as fach una pèl de cabra tota prèsta per un enclausiment. Quand l'uòlh de la masca es passat, benlèu per la fenèstra dobèrta, un còp pausat sus aquela pèl, jutja, aquò's
1010 coma de fuòc quand toca de palha : lo mal es estat lèu fach. Cabra es venguda, cabra demòra.
L'ÒME : Quana vergonha !
L'ERMITAN : D'aquí que s'arriba d'èrba e de pastura, e que t'escale suls ròcs...
1015 L'ÒME : Ô misèria !
L'ERMITAN : D'aquí que se n'ane jaire dins l'establet entre mitan de l'ase e de las doas cabras vertadièras...
L'ÒME : Sénher Dieu !
L'ERMITAN (*Bas.*) : D'aquí que se n'ane campejar lo boc...
1020 L'ÒME : Santa Verge !
L'ERMITAN : [De qu'as fach, paure de tu ! As picat ta femna, as fach d'una pèl de crestiana, una pèl de cabra...]
L'ÒME (*Coma entreprés.*) : Digatz, Monsenh...
L'ERMITAN : De qué, mon enfant ?
1025 L'ÒME : ... Digatz... Cresètz qu'o fariá ?...
L'ERMITAN : De qué ?
L'ÒME : Coma disètz... Cresètz que i anariá ?...
L'ERMITAN : Ont anariá ?
L'ÒME : ... Al boc...
1030 L'ERMITAN : E de qué creses ? Creses qu'es solament per faire « Mèèèèè », que te l'an enfachinada ? Quand lo mal travèrsa la pèl, e que la sang lo carreja de pertot, quand d'una femna fan una cabra, cabra es venguda, cabra demòra, e se sap ben que las cabras acotisson pas los òmes, mas puslèu
1035 los boc. Del mai pudent fan sos dimenges, Dieu perdone !
L'ÒME (*Demòra un brieu apensamentit.*) : [Cresètz, vertat, qu'a lo mal dins las venas ?
L'ERMITAN (*Sec.*) : Se vei pas, non ?
L'ÒME : Disi pas... Mas...
1040 L'ERMITAN : S'aquò t'agrada, per de qué cambiar ?
L'ÒME : ... Disi pas ...
L'ERMITAN : S'èra pas que cabra, rai. Emai qu'anèsse campejar lo boc ; aquò's lo biaís de las cabras, mas, coma a gardat

son còrs de crestiana, cal ben pensar que lo mal que la ten es pas lo ben de las cabras. Aquò's lo mal enemich del crestian.
1045 Una mena de demòni rescondut jos sa semblança de femna e qu'espèra pas que lo moment de se descabestrar. E alara, paure de tu !... Mas s'aquò t'agrada, es ton afaire.
L'ÒME : M'a mossegat... Aquí... Espiatz... D'un pauc mai me levava lo flòc...
1050 L'ERMITAN (*Se signa.*) : I a mai de mal que çò que crentavi. E encara, aquò's pas res...]
L'ÒME (*Suplicant.*) : Me l'anatz desencabrar... Farai... Pargarai tot çò que volètz...
L'ERMITAN : Siái pas tant segur qu'aquò d'i arribar.
1055 L'ÒME : Amb l'ajuda de Dieu...
L'ERMITAN : Se la cal meritjar. Creses pas de desrengar lo Bon Dieu dins son breviar per de dire de te levar una espineta d'entre los artelhs ?
L'ÒME : ... Una espineta ! ? ? ? Una espineta !...
1060 L'ERMITAN : Per el, al fons del cèl, saique creses pas que se passa la vida a s'adolentir sus ta cabra de femna...
L'ÒME : Disi pas, mas s'agís d'una crestiana...
L'ERMITAN : E quand la passavas a la tavèla, quand i brandissias las pelhas, te pensavas qu'amalugavas una
1065 crestiana ? E benlèu que, tavèla en man, te cresias un bèl imatge de crestian ? (*Un temps.*) Malurós ! Malurós... Lo mal, l'a dins las venas... Mas i seriá pas dintrat s'èra pas passat primièr dins ton esperit, dins ton còr e d'aquí dins ton braç.
[Quand la plana es enaigada, es pas al flume de se plànher.
1070 Agacha d'i pensar e de dobrir ton còr al repentitge, marrit crestian.]
L'ÒME : Pietat, Monsenh, Pietat...
L'ERMITAN : Quand la pietat s'enflorirà dins ton còr, la trobaràs pertot ; e primièr dins la man de Dieu. Espia-te dins lo
1075 miralh de Dieu, i traparàs, multiplicat per l'infinit, tot aquò que i auràs porgit.
L'ÒME : Coma faire ?
L'ERMITAN : Siás lèst al repentitge, dobèrt a la pietat ?
L'ÒME : [Parlatz, paire bon, parlatz, la vòli salvar de las
1080 arpas del mal.
L'ERMITAN : Ne siás segur ?]

L'ÒME : Tant coma s'èra per ieu.
L'ERMITAN (*Dins un crit.*) : Aquí lo signe que non pòt enganar ! Podèm i anar.
L'ÒME : ... E ... De qué cal faire ?
1085 L'ERMITAN : Escampar la tavèla al fuòc !
L'ÒME : ... Al fuòc ?... Amb aquel caumanhàs !
L'ERMITAN : [Basta ! Escampa-la dins lo lenhièr ; cal que crème al primièr fuòc de l'ivèrn. E agacha de la pas levar.
L'ÒME : Dieu garde !]
1090 L'ERMITAN : Te cal, ara, dins mas mans, faire jurada que jamai, coma que ne vire, e de qué qu'advengue, e coma que siá, levaràs pas pus la man sus ta femna.
L'ÒME : O juri, sant òme !
L'ERMITAN : Tres còps !
1095 L'ÒME : O juri !... O juri !... O juri !...
L'ERMITAN : Va plan. Ara, es a ieu de jogar. (*Se sarra de la femna.*) Chona !... Choneta !...
LA FEMNA : Mèèèèè ! Mèèèèè !
L'ERMITAN (*A l'òme.*) : Ara, reten ton alen. Ges de paraula
1100 umana deu pas treboljar l'escomenge qu'i vau traire. Ges de bruch. Que tot seriá engrunat d'ausida. E qual sap quora i podriam tornar... (*Se sarra de la femna, mans dobèrtas, coma se las caufava al solelh.*)
Lo pan n'a pas fam !
1105 L'aiga n'a pas set !
Lo fuòc n'a pas caud !
Lo ben n'a pas mal !
Mal, tira-te del ben !
Coma del ladre o faguèt Nòstre Sénher !
1110 (*A l'òme.*) Ara, se las causas se fan coma se deu, ta femna, per acomençar, parlarà pas pus cabra...
L'ÒME : Sèm sauves !
L'ERMITAN : Nani ! Nani ! Pas encara ! Seria tròp simplàs. [Ta femna, disi, de per mon escomenge, a quitat, ara, l'anam
1115 veire, de parlar cabra.] Digas-i : « Choneta, vòls pas tornar amb ieu ? » Se respond : « Mèèèèèè ! », es qu'ai perdut. Se respond res, es a mitat ganhat.
L'ÒME : [Mas, coma ?
L'ERMITAN : Parla pas pus cabra, mas demòra cabra pro per

pas encara parlar crestian. Ensaja.]

1120 L'ÒME : Choneta, vòls tornar amb ieu ?

(Silenci.)

L'ERMITAN : Avèm a mitat ganhat. [Ara, i cal traire defòra sa natura de cabra. Lèva-te d'aquí.] (L'òme se va acantonar de l'autre costat.)

1125 Escota-me plan, Choneta. S'agís pas de s'enganar. Te vai parlar crestian. Me responderàs crestian. Comenci. E avisa de jogar lo jòc... (Bas.) Lo jòc de la cabra : Cabra, siás tu cabra ?

LA FEMNA (Après un temps e amb un pichòt risolet) : Se siái cabra ? Òc ben, que siái cabra.

1130 L'ERMITAN : As banas ?

LA FEMNA : S'ai banas ? Òc ben qu'ai banas.

L'ERMITAN : Ont las as ?

LA FEMNA : Al front, las ai.

L'ERMITAN : Quant n'as ?

1135 LA FEMNA : Comptatz-las plan : tretze que n'i a.

L'ERMITAN : Dieu te benesigue, que t'an tornat la paraula e l'èime. [Lo compte i es. Tretze as ben dich : la chifra bona. La que sauva del mal. La que trai lo demòni.] La que torna la femna, gusàs. [Emai que siái coma un qu'espeliriái d'un sòmi.]

L'ÒME : Margarideta...

LA FEMNA (Coma se lo vesia pas.) : Èri dins una prada... Plena de flors... Èri una cabra, me sembla... Aquò's pas de creire... Ai somiat d'un boquet, d'un boqueton... Lo mai requist del mond... Me calinhava... Quand i pensi, me sembla qu'ai de flors entre las dents...

L'ÒME : ... Margarideta...

LA FEMNA : Èra bèl ! ... Èra bèl ! ...

L'ÒME : ... Ma cardonilha...

1150 LA FEMNA : ... Coma ges d'òme pòt pas l'èstre !

[L'ÒME : Saique vòls rire ?

LA FEMNA : ... Èra galant, èra amistós, èra tendre, èra, cap e tot, un senhor vertadièr... coma... coma...

L'ÒME : Diga-lo, diga-lo, ma cardonilha...

1155 LA FEMNA : Coma de ma vida n'ai pas jamai vist.

L'ÒME : ... As pantaissat... Ères enfachinada...

LA FEMNA : ... Benlèu... Mas un pantais coma aquò, val

mai que tota una vida.

L'ÒME : E aquò's tot çò qu'as vist ?...

LA FEMNA : Benlèu pas... Daissa-me que me recòrde... (Se passa la man sus lo front.) A !... Auriái mai valgut lo delembrat d'a fons...

1160

L'ÒME : ... Parla, parla, mon alhet enflorit...

LA FEMNA : ... Val pas la pena...

L'ÒME : Èra tan marrit ?]

1165 LA FEMNA : Seriaí estat lo Paradís... S'èra pas... (Un temps.)

L'ÒME : ... S'èra pas ?

LA FEMNA (Coma se regretava.) : ... S'èra pas estat un trace de sot-bogre sens pèl qu'arrestava pas de m'atissar... De me

1170 contar d'asenadas qu'i compreniaí pas res... e que... e que... L'ÒME : ... E que ?...

LA FEMNA : ... E que me tanava lo cuòr a còps de tavèla, per de dire, sembla pas de bon, per de dire...

L'ÒME : ... Anem, parla...

1175 LA FEMNA : ... Per de dire de se faire, a çò que disiaí, « aimar », òc ben, « aimar », paure nèci, a còps de tavèla, e fasiái son boc... E s'avisava pas... S'avisava pas... L'ÒME : De de qué s'avisava pas ?...

LA FEMNA : ... S'avisava pas qu'al luòc de faire lo boc, èra

1180 lo lord que fasiái, lo pesuc, l'estanciu, l'ambròsi, e que, s'aviaí a causir, ieu, cabra qu'èri, èra puslèu mon polit boqueton que sens tant de paraulas, de fum, e sens ges de tavèla, m'aviaí tant bèlament sabut prene lo còr...

[L'ÒME : ... O pensas, çò que dises ?

1185 LA FEMNA : Benlèu qu'ai pantaissat... Mas èra aquí mon sòmi... N'ai pas jamai fach de tant bèl, e siái pas prèsta d'o delembrar.

L'ERMITAN : E ben, tot aquò's finit. Siái plan urós...

LA FEMNA : Çò que voldriaí, Monsenh, aquò's d'èstre al mens segura de quicòm...

1190

L'ERMITAN : Parla, ma filha, siái aquí per vos acordar, amb l'ajuda de Dieu.

LA FEMNA : S'aquò's pas tròp pregar,] quicòm m'agradariaí, e fòrça, e cresi pas, sens aquò, de poder tornar viure coma endavant. Seriaí que la vida, d'ara endavant, siái pas mai marrida

1195 qu'aquel sòmi...

L'ÒME : Quane, sòmi ?

LA FEMNA : Lo del boqueton galant e non pas lo del sot-bogre.

L'ERMITAN : [As ausit ?

1200 L'ÒME : Cresi.

L'ERMITAN : De qué ne dises ?

L'ÒME : Ai coma l'idèa que siái d'acòrdi.

L'ERMITAN : Çò que i cal, aquò's assegurança. Deves saupre s'i la pòdes bailar.

1205 L'ÒME (Après un temps.) : Cremarem la tavèla per Nadal. E d'aquí Nadal, i tocarem pas. Se'n parlarà pas pus.

L'ERMITAN : Òsca ! Aquí paraula grèva de sens. Me sembla qu'ara me pòdi n'anar. E çai, tornarai pas d'aquí que me sones.

1210 L'ÒME : Sant òme, m'agradariaí de vos porgir quicòm. Çò que voldretz. Es fach d'avança.

L'ERMITAN (Sus lo lindau.) : Çò que volràs serà totjorn lo benvengut. Coma tot çò, qu'emai que passe per la man dels òmes ven de Dieu... Mas i a] quicòm que m'agradariaí mai

1215 que tot... Seriaí... Dins qualque temps, segur...

L'ÒME : Parlatz, sant òme, l'ostal es vòstre.

L'ERMITAN (Tot sortient.) : Seriaí... O devinhatz pas ? (Un silenci.)... Seriaí... Anem... Per veire... Un cabridet !... [Adieu-siatz !

1220 (L'òme e la femna s'espian un brieu abans de s'abraçar. Puèi se desseparan.)

LA FEMNA : [...M'as encara levat l'alèn...] Te voliaí demandar quicòm...

L'ÒME : Parla...

1225 LA FEMNA : S'èri demorada cabra, de qué auriás fach ?

L'ÒME : De que vòls que fague ? Me seriaí fach boc. [Mas auriái pas comprat un davantal de cuòr.

(Longa abraçada e fin finala)]